Die digitale Landesbibliothek Oberösterreich

oö landes bibliothek

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:
Director: Mag. Renate Plöchl
Deputy director: Mag. Julian Sagmeister
Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek
Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:
Email: landesbibliothek(at)ooe.gv.at
Telephone: +43(732) 7720-53100

Geschichte der Juden in Kdyně (Neugedein) und Umgebung.

Bearbeitet von

Direktor František Houra, Kdyně.

ÚVOD.

Ve svých „Vídeňských profilech“ vzpomíná J. S. Machar vystěhovalectví Židů z českých zemí do Vídně a jinam v souvislosti s črtou o životě ryt. Taussiga, guvernéra Bodenkreditky: *„Kolik těch zdatných Židů odešlo z českého prostředí, aby přispěli své nové vlasti k slávě a bohatství!“*

Skutečně byli zejména Židé českého Pošumaví velkým vývozním artiklem uplynulého století. A nebyli to nejhorší Židé, kteří opouštěli za lepší skývou chleba Šumavu.

Odcházeli v prvé polovině minulého století do nynějšího Maďarska. Dnes je už málo známo, že naši dědkové a báby měli bratry a sestry v Uhrách. Předválečné tempo asimilační bylo v Maďarsku neobvykle rychlé a v druhé generaci by se členové rodiny vystěhovalce ani již nedorozuměli s příbuzenstvem ve staré vlasti, nehledě k maďarisaci jmen i smýšlení.

V polovině minulého století počíná se obraceti proud vystěhovalců-Židů do Ameriky. Syn tehdejšího kdyňského rb. B l o c h a byl jakýmsi ubytovatelem. Následovali jej další mladí odvážlivci, a v šedesátých letech nebylo již téměř rodiny, která by neměla blízkých příbuzných v Americe. Chudé rodiny — a byly to na malé výjimky všechny — posílaly, kromě dědice usedlosti nebo obchodu, všechny děti do Ameriky. V r. 1880 píše bratr mého otce otci do Kdyně: „c e l ý Boston o tom mluví, že máš 10.000 zl. v majetku.“ Jak to dnes zní, když Boston se stal mezitím městem milionů, ve kterém snad již nikdo nemá potuchy o Kdyni a Šumavě. A jak pronikavě se změnily poměry finanční. I dvacetkrát valorisovaná částka není dnes Američanu zmínky hodná.

Američtí vystěhovalci zahajovali perně svůj život v nové zemi. Jako nádeníci, dělníci na drahách, dozorci černošských dělníků, topiči lokomotiv — aby zadarmo jeli — pronikali na západ. Svou houževnatostí, vštěpenou jim starou vlastí a lidem, mezi nímž žili dříve, se brzy domáhali lepších a vysokých postavení zejména v obchodě a bankovnictví. Když čtete dnes jména amerických magnátů filmových, bankovních, obchodních, netušili byste, za jak velkým počtem skrývá se původ rodičů nebo prarodičů z české Šumavy.

Zeměpisná poloha západní části Šumavy byla hlavním důvodem, vedle toho ale jiná mentalita obyvatelstva, že se Židé z Kdyňska jen zřídka stěhovali do Vídně. S Vídní nebylo, přes to, že největší průmyslový podnik města byl řízen z Vídně, styků a vztahů. Do Prahy jezdili kdyňští Židé rádi a v Praze se uchytili mnozí a domohli se již v předválečném údobí postavení v obchodním životě.

Neustálým vystěhovalectvím a úbytkem porodů zmenšoval se počet Židů již před válkou. Po válce klesl počet příslušníků žid. vyznání i v městečkách na nepatrný zlomek obyvatelstva, z vesnic zmizeli až na malé výjimky úplně. Kostely pustly a jen žid. hřbitov v Loučímském lese svědčí dnes o značném počtu souvěrců v kraji v zašlých dobách.

Spí tam nešťastný podnikatel českomoravské transversální dráhy, doktoři kdyňští, zakladatelé rodu Augsteinů s posledním činným předsedou ž. o. ve Kdyni a praotci rodů dnes po Americe roztroušených.

Několik rodin zůstalo. Asimilováni v generacích, vyrostli mladí s příchylností k rodnému kraji, k národu a lidu, s nímž praotci sdíleli osud někdy trpkého chleba, urvaného pracně kamenité půdě. A jako dala Šumava českému národu tvrdé a poctivé chodské sedláky, dala i Židům z kraje základy pro čestnost, pracovitost a důkladnost. Vštěpila jim více než jinde lásku k vlasti v širokém i úzkém slova smyslu, s níž tíhnou k své Šumavě i ti, jichž otců a praotců poslední lůžko již dávno kryje zelený mech v Loučímském hvozdu, i když je život zavál daleko a na dlouho z rodného kraje.

Když se vrací po měsících a letech a ze stínů večera se vynořuje silueta Rýzmberka jako první pozdrav, světla továrny září již vstříc vláčku do záhybu před Starcem, a když je pak ovane drsný vzduch a vůně Šumavského lesa, uvědomují si, že zde a zde jen byli a budou — doma. F. W.

*

Kdy město Kdyně bylo založeno, nelze přesně určiti, protože při velkém požáru r. 1781 shořela radnice a s ní všechny spisy, ve kterých by se bylo jistě našlo mnoho zpráv o původu města.

Původní město K. bylo pod kostelním vrchem; první požár, který osadu stihl brzy po jejím založení, zničil všecky dřevěné stavby osady a ponechal jen kostel, faru a panský dům. Kde byl kostel, musela býti už větší osada.

R. 1384 připomíná se kostel v K. mezi kostely farními.

Později osada K. šířila se podél potoka, který dodnes městem protéká.

Byloť tehdy v osadě K. dosti živo, neboť vedla tudy cesta průsmykem Všerubským, která byla velmi používána a tím K. nabývala významu, jako první osada česká, při tomto přechodu ležící.

R. 1520 musela města pošumavská sáhnouti k sebeobraně proti zpupným rytířům, spojila se a hrady jejich dobývala a loupežníky trestala. Těmito loupežníky nejvíce trpěli kupci-Židé, kteří průsmykem Všerubským zboží přiváželi a odváželi.

Okolo r. 1535 dovídáme se, že náměstí kdyňské nabývá podoby obdélníkové, že na něm stojí domy z kamene.

Dějiny Židů v Kdyni a okolí.

Zpracoval

František Houra, ředitel v Kdyni.